

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“- ШТИП
ФАКУЛТЕТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ

ЗБОРНИК

НАУЧНО - СТРУЧНА ТРИБИНА

„ДА СЕ БИДЕ УЧИТЕЛ...“

ШТИП, 2017

ФАКУЛТЕТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ

ПЕТТА НАУЧНО-СТРУЧНА ТРИБИНА

**„ДА СЕ БИДЕ УЧИТЕЛ...“
одржана на 6.10.2017 година**

Штип, 2017

За издавачот:

проф. д-р Соња Петровска, декан

Издавачки совет:

проф. д-р Блажо Боев
проф. д-р Дејан Мираковски
проф. д-р Кирил Барбареев

Уредувачки обор-Editoria Board:

проф. д-р Снежана Јованова-Митковска
проф. д-р Снежана Мирасчиева
проф. д-р Кирил Барбареев

Јазично уредување-LanguageEditor:

Весна Ристова (македонски јазик)
м-р Снежана Кирова (англиски јазик)

Техничко уредување-Technical Editing:

доц. д-р Верица Јосимовска
доц. д-р Оливер Цацков

Дизајан на корица:

проф. д-р Никола Смилков

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

371.124(497.7)(062)

НАУЧНО-стручна трибина "Да се биде учител" (5 ; 2017)

Да се биде учител : зборник на трудови / Петта научно-стручна трибина,
06.10.2017. - Штип : Универзитет "Гоце Делчев", Факултет за образовни науки,
2017. - стр.100: илустр.6; 25 см

Фусноти кон текстот. - Abstracts кон трудовите. - Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-244-470-3

а) Наставници - Улога и функција - Воспитно-образовен процес - Македонија -
Собири

COBISS.MK-ID [105522186](#)

СОДРЖИНА

Предговор	8
Соња Петровска ГЛОБАЛНИОТ КОНТЕКСТ УСЛОВУВА ПРОМЕНА НА УЛОГАТА/УЛОГИТЕ НА НАСТАВНИКОТ ВО ВОСПИТНО-ОБРАЗОВНИОТ ПРОЦЕС.....	9
Снежана Мирасчиева, Оливер Цацков ЗОШТО ДА СЕ БИДЕ УЧИТЕЛ – ПРИЧИНИ, ПРЕДИЗВИЦИ И ПЕРСПЕКТИВИ	13
Т. А. Пачемска, Б. Ј. Тунеска, Г. Макридес, Л. К. Лазарова, М. Митева, С. Пачемска, З. Трифунов, Р. Тимовски МАТЕМАТИЧКА ДЕБАТА – ГЛАСОТ НА УЧЕНИКОТ - БАРАЊЕ ИЗВОНРЕДНОСТ ВО МАТЕМАТИЧКОТО ОБРАЗОВАНИЕ ПРЕКУ ПОДИГАЊЕ НА МОТИВАЦИЈАТА ЗА УЧЕЊЕ / ПРАКТИЦИРАЊЕ МАТЕМАТИКА	20
Марија Иванова УЛОГАТА НА НАСТАВНИКОТ ВО ИМПЛЕМЕНТАЦИЈАТА НА МУЛТИКУЛТУРАЛИЗМОТ И МЕЃУЕТНИЧКАТА КОМПОНЕНТА ВО ЛЕКТИРНИТЕ ИЗДАНИЈА ЗА ОСНОВНО ОБРАЗОВАНИЕ	27
Елизабета Симоновска СОВРЕМЕНО ВРЕМЕ – СОВРЕМЕНИ УЧИТЕЛИ	33
Роза Николова ДА СЕ БИДЕ УЧИТЕЛ ... „СЕДУМТЕ ПРИНЦИПИ ДА СЕ БИДЕ НАСТАВНИК “	36
Снежана Јованова-Митковска СОВРШЕН УЧИТЕЛ – ЕНИГМА ИЛИ НЕШТО КОН ШТО ТЕЖНЕЕМЕ, СЕ СТРЕМИМЕ	42
Емилија Петрова Ѓорѓева СВЕТСКИ ИСКУСТВА ЗА НАСТАВНИКОТ И НЕГОВАТА ВОСПИТНА УЛОГА	47
Даниела Коцева УЧИТЕЛОТ И СОЦИЈАЛИЗАЦИЈАТА.....	52

Киро Јорданов ПОДУЧУВАЊЕ И УСВОЈУВАЊЕ НА ВЕШТИНИТЕ НА 21ВИОТ ВЕК	58
Ирена Китанова , Емилија Петрова Ѓорѓева МОЖНОСТИ НА ИНТЕРКУЛТУРАЛНОТО ВОСПИТАНИЕ	66
Оливер Цацков МУЗЕИТЕ И НАСТАВАТА ПО ИСТОРИЈА	70
Маријана Кротева ПРЕДИЗВИКОТ НА НАСТАВНИКОТ ПО АНГЛИСКИ ЗА СПЕЦИФИЧНИ ПОТРЕБИ.....	76
Данче Николовска Вратеовска ОБРАЗОВАНИЕТО, УЧИТЕЛОТ И ЕКОНОМСКИОТ РАСТ И РАЗВОЈ.....	80
Трајче Стојанов РАЗВОЈ НА КРИТИЧКОТО МИСЛЕЊЕ КАКО КЛУЧЕН ПРЕДИЗВИК ЗА МАКЕДОНСКОТО МУЛТИКУЛТУРНО ОБРАЗОВАНИЕ	84
Кирил Барбареев, Билјана Димковска ФИНСКИ ЛЕКЦИИ ЗА НАШИОТ ОБРАЗОВЕН СИСТЕМ.....	889
Јадранка Рунчева РЕФОРМСКИ ТЕНДЕНЦИИ ВО УНИВЕРЗИТЕТСКАТА НАСТАВА.....	95

МОЖНОСТИ НА ИНТЕРКУЛТУРАЛНОТО ВОСПИТАНИЕ

Ирена Китанова¹, Емилија Петрова Ѓорѓева²

^{1,2} Факултет за образовни науки, Универзитет „Гоце Делчев“ Штип

Апстракт

Интеркултуралната комуникација се однесува не само на комуникацијата помеѓу индивидуите на различни култури и културни определувања, туку и на комуникациите помеѓу групите на различни културни определувања. Според тоа, колку повеќе учиме за другите народи на различни култури, толку повеќе откриваме за себе си, што резултира со самопочитување и толеранција на разликите помеѓу луѓето.

Тоа од нас прави многу поинтелигентен комуникатор во мултикултурните односи. Во интеркултуралната комуникација учиме за другиот, но учиме и од другиот. Откриваме вредности од другата култура кои во корелација со нашата култура и култура на лично однесување наоѓаат соодветно место во изградување или подигање на нивото на нашето интеркултурно воспитание. Но, се поставува прашањето кои се можностите и границите на интеркултурното воспитание?

Клучни зборови: мултикултура, образование, воспитание, настава, толеранција.

POSSIBILITIES OF INTERCULTURAL EDUCATION

Irena Kitanova¹, Emilija Petrova Gjorgjeva²

^{1,2} Faculty of Educational Sciences, University “Goce Delcev” Stip

Abstract

Intercultural communication refers not only to communication between individuals from different cultures and cultural determinations, but also to communication between groups from different cultural determinations. Hence, the more we learn about other nations of different cultures, the more we discover about ourselves, which results in self-esteem and tolerance of differences between people.

This makes us a much more intelligent communicators in multicultural relationships. In intercultural communication we learn about the other, but we also learn from the other. We discover the values of the other culture that, in correlation with our culture and the culture of personal behavior, find a suitable place in building up or raising the level of our intercultural education. But the question arises what are the possibilities and limits of intercultural education?

Key words: multicultural, education, upbringing, teaching, tolerance.

Најпрво, потребата од интеркултурно воспитание треба да се бара во: филозофијата на интеркултуралноста, културниот плурализам, придонесот на секоја култура за човечката цивилизација, меѓународните документи во таа насока, внатрешно-политичките интереси, промената во разбирањето за интеграција на другите, потребата од демократизација на образованието и др.

Педагошките можности на интеркултурното воспитание треба да се бараат во идејата за интеркултурна педагогија, развивање на проблематиката во научно-образовните институции, создавање на меѓународни организации кои ќе се занимаваат со тие проблеми, воедно и можности за практично реализирање на интеркултурно воспитание, интеркултурното воспитание во рамките на училишните институции и др.

Наспроти позитивните можности, овој вид на воспитание се толкува и разбира погрешно во одредени средини во кои медиумите имаат негативен однос и др. Потребата од интеркултурно воспитание треба да се бара и во филозофијата на интеркултуралноста чии корени се наоѓаат и во творештвото на Волтер, Лајбниц, Лок и др. Денес интеркултурализмот предлага нова вредносна рамка која одговара на интересите за мир и соработка меѓу народите. Конкретно, од социјално-политички аспект, наспроти нетолерантноста, расизмот, ксенофобијата, екскомуникацијата, дискриминацијата, етничките конфликти, во 70-те години на минатиот век се раѓа и потребата од интеркултурно воспитание.

Потребата од интеркултурно воспитание доаѓа до израз со појавата на два проблема во Европа: прашањето за малцинствата и прашањето за религиозниот плурализам. Миграцијата во Западна Европа раѓа нови демографски проблеми, пр: од доселените се раѓаат и се создаваат нови поколенија во Европа. Проблемот се продлабочува со зголемување на миграцијата Исток-Запад и на имиграциониот притисок од други континенти. Веќе од втората половина на 70-те години на минатиот век се гледа постапна промена на односот кон културите на мигрантите.

Потребата од интеркултурно воспитание и образование треба да се бара и во реалниот факт дека разликите во општеството никогаш нема да исчезнат. Нејзиното присуство го бара вистинската демократија. Интеркултурното воспитание е специфичен воспитен процес, поимот претполага наше вклучување во признавањето и почитувањето на различноста во културите. Разноликоста е вредност, таа се восприема лесно, ако се определат општите цели и детето ја открива другоста како врска со другиот рамен на него. Затоа, интеркултурното воспитание предлага процеси на откривање на заемни врски и на совладување на бариерите.

Идејата за интеркултурна педагогија или педагогија на заедништвото се јавува уште во 70-те години на минатиот век. Интеркултурната педагогија е нераскинливо поврзана со плури-мултикултурната педагогија. Таа кореспондира и со транскултурната педагогија. Интеркултурната педагогија ги открива разликите во начинот на живеење, јазик, мислење, религија, храна, облекување, празниците и формирање кај учениците сознанија за таа разлика, како и укажување дека треба да живееме прифаќајќи ги тие разлики.

Според брошурата на Швајцарскиот институт за општествено образование (1989) воспитната мисија на училиштето денес е да се интерпретира како подготовка на децата за живот во едно комплексно и мултикултурно општество. Училиштето треба да стимулира отвореност кон другите, толерантност кон имигрантите, заштита на правата на човекот и др. Само по тој пат училиштето ќе ги воспитува децата за плуралистичко и отворено општество. Сериозноста на улогата на училиштето се истакнува особено во прогнозите според кои од 2001 до 2010 г. повеќе од 70 % од одделенијата во САД и Европа веќе биле

составени од деца со различни етноси и раси и со тоа сите училишта станаа многујазични и мултикултурни.

Треба да се има предвид дека некој материјал не е интеркултурен сам по себе, зашто се зависи од учителот и начинот на негова имплементација за мотивација на учениците за интеркултурална комуникација. Според ова, интеркултурната педагогија или педагогијата назаедништвото е еден од најрелевантните процеси за обединување на духот од различни средини, култура и националности. Основна и темелна вредност за градење заедништво е љубовта како израз на битието способно да гради нови односи со замена на „културата на поседување“ со „култура на давање“. Љубовта треба да создава нови институции кои ќе бидат способни да создадат услови за реализација на големи цели и задачи.

Средството за таква комуникација мора да биде дијалогот кој ќе се одликува со благост, доверба и педагошко внимание. Дијалогот треба да биде плуралистички, мултинационален, мултиетнички, мултирелигиозен, мултикултурен. Таквиот дијалог е пракса која бара потполно поистоветување со други за да се разбереме.

Следствено, кога помеѓу нас ќе доживееме и оствариме вистинска заемност, што значи да се љуби и оној кој не ни возвраќа љубов, поточно да даваме љубов која ќе знае да прости тогаш создаваме своевиден етички кодекс кој може да го преобрази целото општество. Тоа упатува на потребата од создавање мали групи воспитувачи во детските градинки, училиштата и факултетите каде можат да се разменуваат искуства, педагошки проекти и сл. Сосема е јасно што е она што сакаме училиштето да им го дава на децата: да бидат добри граѓани, добри луѓе, да го сознаат и прифатат светот со разбирање, да се спознаат себеси и да ја развијат својата чувствителност. Со помош на чувствителноста ние ја бараме т.е. трагаме по смислата на нештата. Чувствителноста треба да биде на релација со луѓето, природата, кон светот на знаењето и конечно, чувствителност кон верата, кон нашиот Бог и Бог на луѓето со кои се поврзуваме на еден или на друг начин, како и безусловно почитување и приклучување пред моралните и Божјите принципи и барање на нивното место во својот сопствен живот. Интеркултуралното воспитание и образование во суштина значи дека различните народи се разликуваат, но работат заедно. Сепак, ако потребата од интеркултурно воспитание доаѓа до израз со појавата на два проблема во Европа: прашањето за малцинството и прашањето за религиозниот плурализам, тоа значи дека се поставува прашањето за мултикултурализмот во државата, во општеството, во образованието.

Во Македонија во периодот од 2007 година започнаа имплементирањата на неколку проекти кои беа поврзани со проблемот на интеркултурното воспитание, односно со мултикултурализмот. Ваквите проекти опфатија основни и средни училишта од неколку градови во кои живеат претежно албанско и македонско население за кое теренското истражување покажало конфликтни ситуации во училиштата. Ваквите проекти се сè уште активни и нивните резултати се видливи во некои области, а во некои сè уште се работи на нивно решавање. Интеркултурното образование се стреми да изгради заеден резпект и толерантност преку запознавање на другите култури. Во Канадскиот парламент на пример во 1988 г. се гарантира резпектот кон другиот, индивидуалната култура, културата на групата, културата на етносот, културата на другите народи.

Интеркултурализмот е истовремено факт и закон во канадското општество и националност. Ете зошто секоја индивидуа, секоја група, секое општество треба да се стреми кон градење на односи со сите култури, со сите општества, со секоја индивидуа ако сакаме интегрирање и создавање на подобар дом за живеење и битисување во светскиот дом на човештвото.

Литература

- Валчев Р. Чувствителноста и иднината на образованието. *Културен живот*, Скопје, 2003, бр. 4.
- Gasparini, L. A. Humanisticki pristup i zajednistvo u odgoja, *Zbornik radova*, Krizevci, 2005
- Јорданова Р. Интеркултурно образование, ИПКУ „д-р Петар Берон“, Варна, 1996.
- Мултикултурализмот и меѓуетничките односи во образованието, (статија) УНИЦЕФ, Скопје, 2009.